

**MÁC VÀ ĂNG-GHEN.
SỰ RA ĐỜI CỦA CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC
(1 tiết)**

I - MỤC TIÊU BÀI HỌC

1. Về kiến thức

Giúp HS hiểu được :

– Công lao to lớn của những nhà sáng lập ra chủ nghĩa xã hội khoa học đối với sự nghiệp cách mạng của giai cấp công nhân.

– Sự ra đời của tổ chức Đồng minh những người cộng sản, những luận điểm quan trọng của *Tuyên ngôn của Đảng Cộng sản* và ý nghĩa của văn kiện này.

2. Về tư tưởng, tình cảm

Giáo dục cho HS lòng tin vào chủ nghĩa Mác, lòng biết ơn đối với những người sáng lập chủ nghĩa xã hội khoa học.

3. Về kĩ năng

Phân biệt sự khác nhau giữa các khái niệm : phong trào công nhân, phong trào cộng sản, chủ nghĩa xã hội không tưởng, chủ nghĩa xã hội khoa học.

II - NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Về nội dung

HS cần nắm được những ý cơ bản sau :

– Trước bước tiến của phong trào công nhân, học thuyết xã hội không tưởng không đáp ứng được đòi hỏi của phong trào. Yêu cầu khách quan đặt ra là phải xây dựng một học thuyết có cơ sở khoa học, có tính cách mạng triệt để để soi đường cho sự nghiệp giải phóng những người lao động. Chủ nghĩa xã hội khoa học do Mác và Ăng-ghe-n sáng lập đã đáp ứng đòi hỏi này. Đó là luận điểm toàn diện dựa trên cơ sở triết học, kinh tế và xã hội – chính trị, chỉ ra quy luật phát triển của lịch sử, phản ánh quyền lợi căn bản của quần chúng nhân dân và khẳng định sứ mệnh lịch sử của giai cấp vô sản.

– Tình bạn vĩ đại, cảm động của C.Mác và Ph.Ăng-ghe-n và buổi đầu hoạt động cách mạng của hai ông.

– Vai trò của tổ chức Đồng minh những người cộng sản và nội dung cơ bản của *Tuyên ngôn của Đảng Cộng sản*.

2. Về phương pháp

Kết hợp phương pháp làm việc giữa thầy và trò để phát huy tính tích cực của HS trong giờ học.

III - THIẾT BỊ, TÀI LIỆU DẠY – HỌC

– Ảnh chân dung C.Mác và Ph.Ăng-ghe-n.

– Tư liệu viết về tình bạn vĩ đại và cảm động của C.Mác và Ph.Ăng-ghe-n.

IV - GỢI Ý TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY – HỌC

1. Giới thiệu bài học

Như chúng ta đã biết, các cuộc khởi nghĩa ở Pháp, Anh, Đức vào những thập niên 30 – 40 của thế kỉ XIX đánh dấu thời kì đấu tranh mang tính độc lập của giai cấp công nhân. Song nó cũng bộc lộ những nhược điểm lớn : phong trào chưa có một đường lối đấu tranh khoa học và chính xác, chưa có một tổ chức lãnh đạo đúng đắn và sáng suốt. Chủ nghĩa xã hội không tưởng không khắc phục được những hạn chế đó. Trong bối cảnh như vậy, chủ nghĩa xã hội khoa học – do C.Mác và Ph.Ăng-ghe-nơ đề xướng, đã ra đời, đặt cơ sở lí luận cho việc giải quyết những yêu cầu của giai cấp công nhân.

2. Tổ chức các hoạt động dạy và học

Mục 1. Buổi đầu hoạt động cách mạng của C.Mác và Ph.Ăng-ghe-nơ

Phần tiểu sử của C.Mác và Ph.Ăng-ghe-nơ, ngoài những nội dung trong SGK, GV nên sử dụng thêm tư liệu viết về tình bạn của hai ông trong tác phẩm *C.Mác - Ph.Ăng-ghe-nơ, tình bạn vĩ đại và cảm động* rồi kể cho HS nghe để tiết học thêm sinh động hoặc bố trí giờ ngoại khoá để HS tự trình bày. Qua đó, giáo dục HS cần có nhận thức đúng đắn về tình bạn, tình đồng chí, tình yêu – đó sẽ là động lực quan trọng giúp các em vượt qua mọi trở ngại để đạt được những ước mơ trong hiện tại và tương lai.

Mục 2. Tổ chức Đồng minh những người cộng sản và Tuyên ngôn của Đảng Cộng sản

Khi giảng mục này, GV cần nhấn mạnh :

– Để xây dựng chủ nghĩa xã hội khoa học, ngoài việc miệt mài nghiên cứu lí luận, C.Mác và Ph.Ăng-ghe-nơ còn tích cực tham gia hoạt động cách mạng, đồng thời rất quan tâm đến việc xây dựng một chính đảng độc lập cho giai cấp công nhân.

– Sự khác nhau về chất giữa "Đồng minh những người chính nghĩa" (một tổ chức bí mật của công nhân Tây Âu, ủng hộ khuynh hướng hoạt động có tính chất âm mưu) với "Đồng minh những người cộng sản" (đề ra mục đích đấu tranh rõ ràng là "lật đổ giai cấp tư sản, xác lập sự thống trị của giai cấp vô sản, thủ tiêu xã hội tư sản cũ").

Về nội dung cơ bản của *Tuyên ngôn của Đảng Cộng sản* – phần trọng tâm của bài, GV cần làm rõ những ý sau :

– Chủ nghĩa tư bản ra đời là một bước tiến lớn lao trong lịch sử loài người, nhưng trong lòng nó đã chứa đựng nhiều mâu thuẫn không thể điều hoà được. Cuộc đấu tranh giữa vô sản với tư sản tất yếu phải nổ ra.

– Những người cộng sản là bộ phận tiên tiến, giác ngộ nhất của giai cấp vô sản. Muốn giành thắng lợi trong cuộc đấu tranh xoá bỏ chế độ tư bản, xây dựng chế độ mới, giai cấp vô sản phải có chính đảng tiên phong của mình.

– *Tuyên ngôn của Đảng Cộng sản* đã trình bày một cách có hệ thống những nguyên lí cơ bản của chủ nghĩa cộng sản, đã chứng minh quy luật tất yếu về sự diệt vong của chế độ tư bản và sự thắng lợi của chế độ cộng sản bởi "mục tiêu cuối cùng của những người cộng sản là thực hiện chủ nghĩa cộng sản trên toàn thế giới ; trong cuộc cách mạng này, giai cấp vô sản chỉ mất đi xiềng xích, cái mà họ thu được sẽ là toàn thế giới".

Về ý nghĩa của "Tuyên ngôn...", GV nhấn mạnh :

Sự ra đời của *Tuyên ngôn của Đảng Cộng sản* có ý nghĩa lịch sử vĩ đại vì nó đã mở ra một bước ngoặt và đánh dấu sự ra đời của chủ nghĩa cộng sản khoa học. Phong trào cộng sản quốc tế từ đây đã bước vào một giai đoạn mới. Sự công bố bản Tuyên ngôn làm cho giai cấp vô sản thế giới nhận được một thứ vũ khí tư tưởng sắc bén nhất để nhận thức thế giới và cải tạo thế giới, giúp những người cộng sản ở các nước có cương lĩnh chiến đấu chung.

Ngày nay, trong tình hình thế giới khá phức tạp và đầy biến động, tư tưởng cơ bản của Tuyên ngôn vẫn tiếp tục soi sáng con đường đấu tranh của giai cấp công nhân và nhân dân lao động bị áp bức trên toàn thế giới, đòi quyền tự do, bình đẳng cho các dân tộc. Chính vì vậy, "cuốn sách mỏng đó đáng giá hàng tập sách. Tư tưởng của nó làm sống và làm hoạt động cho tới ngày nay toàn bộ giai cấp vô sản có tổ chức và chiến đấu của thế giới văn minh"⁽¹⁾.

3. Sơ kết bài

Để củng cố bài, GV khẳng định công lao to lớn của C.Mác và Ph.Ăng-ghen đối với phong trào cộng sản và công nhân quốc tế. Chủ nghĩa xã hội khoa học do hai ông sáng lập là đỉnh cao của tư duy lí luận của nhân loại lúc bấy giờ và là di sản vô giá mãi mãi về sau.

Bài tập về nhà, GV yêu cầu HS tìm đọc những câu chuyện về tình bạn vĩ đại và cảm động của Mác và Ăng-ghen để thấy được tình bạn cao đẹp và tinh thần lao động quên mình cho sự nghiệp cách mạng của hai ông.

– HS đọc trước Bài 38 để chuẩn bị cho giờ học sau.

(1) V.I. Lê-nin, *Toàn tập*, Tập 10 (bản tiếng Nga), tr. 10.

V - TÀI LIỆU THAM KHẢO

Tình bạn vĩ đại và cảm động giữa Mác và Ăng-ghe-nh

Cuối năm 1843, Các Mác và Gi-en-ni Mác sống ở Pa-ri. Mác làm chủ bút tờ *Niên giám Pháp – Đức*. Một ngày đầu năm 1844, trong khi soạn những bức thư và bài báo gửi đến cho toà soạn, Mác chú ý đến bản thảo bài "Góp phần phê phán chính trị kinh tế học" từ Man-chet-xtơ (Anh) gửi đến, tác giả là Phri-đrich Ăng-ghe-nh. Mác đã say sưa đọc bản thảo một mạch từ đầu đến cuối và rất vui mừng vì tác giả có quan điểm giống như mình. Từ đó, hai người thường xuyên trao đổi thư từ với nhau và có lúc cả hai ngạc nhiên vì thấy cùng ý nghĩ. Nhưng họ hầu như chưa biết nhau. Cuối tháng 8 – 1844, Ăng-ghe-nh từ Luân Đôn tới Pa-ri, sống với C.Mác trong mười ngày. Hai ông đã thảo luận với nhau nhiều vấn đề và hoàn toàn nhất trí với nhau. Cuộc gặp gỡ đó mở đầu cho thời kì cộng tác lâu dài trong sự nghiệp đấu tranh cho chủ nghĩa cộng sản của hai người.

Sau cuộc gặp gỡ mười ngày, Mác và Ăng-ghe-nh trở thành hai người bạn chí thân và hết lòng cộng tác với nhau trong hoạt động sáng tạo lí luận về chủ nghĩa xã hội khoa học và lãnh đạo phong trào đấu tranh cách mạng của giai cấp công nhân. Các chính phủ phản động châu Âu luôn theo dõi, kiểm soát và trục xuất C.Mác. Nghèo túng và bệnh tật thường xuyên ám ảnh cuộc sống của gia đình Mác. Ăng-ghe-nh, người vẫn căm ghét lối buôn bán tư bản chủ nghĩa, đã phải quay lại làm thư kí hãng buôn của cha ông ở thành phố Man-chet-xtơ (Anh) trong suốt 20 năm (1850 – 1870) để có tiền giúp đỡ bạn. Không có sự hi sinh của Ph.Ăng-ghe-nh, thì Mác không có điều kiện để hoàn thành tác phẩm lí luận vĩ đại của cách mạng vô sản – bộ *Tư bản* (quyển I được xuất bản vào tháng 9 – 1867), quyển sách được coi như "quả đại bác dữ dội nhất bắn vào đầu bọn tư sản".

Sau khi Mác qua đời (4-3-1883), Ăng-ghe-nh đảm nhận trách nhiệm vẻ vang và nặng nề trong việc lãnh đạo phong trào cách mạng vô sản quốc tế. Ông nhận trách nhiệm hoàn thành xuất bản công trình đồ sộ *Tư bản* của C.Mác trong hơn 10 năm (quyển II được xuất bản năm 1885 và quyển III, năm 1894). Là con người hết mực khiêm nhường, Ph.Ăng-ghe-nh thường nói : "Khi Mác còn sống, tôi vẫn là cây đàn viôlông thứ hai bên cạnh Mác".

Sự nghiệp của Mác và Ăng-ghe-nh thật vĩ đại. Sự nghiệp ấy lại được tô điểm bởi tình bạn đẹp đẽ và cảm động giữa hai người.

(Theo : Đặng Đức An (Chủ biên),
Những mẩu chuyện lịch sử thế giới, Sđd)